

Protokół

5. posiedzenia, 6. sesyi, VI. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 12. stycznia 1895 r.

Początek posiedzenia o godzinie 11, minut 10 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy, J. O. Eustachy książę Sanguszkowski.

Sekretarze: Aleksander Barwiński, Duklan Słonecki, Zdzisław Tarnowski, Jan Trzeciecki.

Obecnych posłów 114

Ze strony c. k. Rządu: c. k. Radca Dworu Włodzimierz hr. Łoś.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Marszałek oznajmia, że protokół 4. posiedzenia uznaje za przyjęty, nie wniesiono bowiem przeciwko niemu żadnych zarzutów.

Sekretarz p. Tarnowski odczytuje spis petycyi wniesionych po dzień 12. stycznia 1895, które przydzielono następującym komisjom:

Komisji administracyjnej L. s.: 362, 363, 369, 371, 372, 373, 375, 440,

Komisji podatkowej L. s.: 364, 365, 366, 456.

Komisji gospodarstwa krajowego L. s.: 367, 368, 370, 403, 428, 439.

Komisji prawniczej L. s.: 374.

Komisji gminnej L. s.: 376.

Komisji szkolnej L. s.: 377, 384, 385, 386, 387, 400, 404, 406, 407, 408, 409, 410, 413, 414, 415, 416, 417, 420, 446, 447, 448, 449, 451, 452, 453, 454, 455, 470, 471, 472.

Komisji budżetowej L. s.: 378, 380, 381, 382, 383, 388, 389, 390, 391.

Po odczytaniu petycyi L. s. 392, przemawia p. Żardecki, popierając tę petycyę, po czem Izba przydziela ją komisji budżetowej.

Sekretarz p. Tarnowski odczytuje dalszy ciąg spisu petycyi, które przydzielono jak następuje:

Komisji budżetowej Ls.: 393, 394, 395.

Po odczytaniu petycyi Ls. 396, przemawia p. Michalski, popierając tę petycyę, po czem Izba przydziela tę petycyę komisji budżetowej.

W dalszym ciągu przekazano petycyę wniesione następującym komisjom:

Komisji budżetowej Ls.: 397, 398, 399, 405, 411, 418, 419, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 430, 432, 433, 436, 437, 438, 441, 442, 443, 444, 445, 450, 457, 458, 459, 460, 473, 474, 478.

Komisji petycyjnej L. s.: 379.

Komisji drogowej L. s.: 401.

Komisji kolejowej L. s.: 402, 429.

Komisji przemysłowej L. s.: 412, 431.

Marszałek oznajmia, że udzielił urlopu ośmiodniowego p. Mieczysławowi Reyowi, tudzież 3-dniowego p. Okuniewskiemu. Nadto zawiadamia Marszałek Izbę, iż p. ks. Sawa wniósł prośbę o urlop do końca bieżącej sesyi, motywując tę prośbę stanem zdrowia.

Izba głosując, udziela p. ks. Sawie żądanego urlopu.

Marszałek podaje do wiadomości Izby wynik ukonstytuowania się komisji podatkowej.

Komisja podatkowa wybrała przewodniczącym: p. Abrahamowicza, zastępcą przewodniczącego: p. Szeptyckiego, sekretarzem: p. Rogoyskiego.

Marszałek wzywa sekretarza p. Słoneckiego do odczytania wniosku, zgłoszonego do łaski Marszałkowskiej.

Sekretarz p. Słonecki, czyta następujący wniosek:

W n i o s e k.

Zważywszy, że ustawa sankeyonowana dnia 1. lipca 1886 (Dz. ust. kr. Nr. 66) mocą której regulacja i obwałowanie Kisieliny uznane zostały jako przedsięwzięcie krajowe, dotąd całkowicie wykonaną nie jest;

zważywszy, że niewybudowanie wału w tak ważnych punktach jak na przestrzeni od Dunajca do Kisieliny i od ujścia starej Kisieliny do Wisły — ciągle na znaczne bardzo straty narażać musi interesowanych i stawi ich faktycznie w gorszych daleko warunkach aniżeli byli przed rozpoczęciem regulacji;

zważywszy, że interesowani, tak gminy jak i obszary dworskie zapłacili w zupełności całą 30% część konkurencyjną na nich przypadającą w łącznej kwocie 52.500 zł. w. a., a mimo to z wielką ich szkodą nie tylko w roku przeszłym roboty wykończające prowadzone nie były, ale i w budżecie na rok 1895 przedłożonym Wys. Sejmowi przez Wydział krajowy żadnych funduszków na ten cel preliniowanych nie ma — podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w jak najkrótszym czasie, w każdym razie w trakcie obecnej sesji sejmowej przedłożył Wys. Sejmowi odnośne sprawozdanie w tej sprawie, poczynił wnioski, których uchwalenie umożliwi całkowite wykonanie ustawy z 1. lipca 1886 r., spowoduje wykończenie robót rozpoczę-

tych i tym sposobem ochroni interesowanych od ciągłych klęsk powodziowych i znacznych strat materyalnych.

Lwów dnia 12. stycznia 1895.

Wnioskodawca: J. Męciński.

Ed. Micewski, W. Gnoiński, Fr. Jędrzejowicz, Brykczyński, A. Jędrzejowicz, Zaleski, St. Tarnowski, B. Horodyski, K. Scipio, Koziębrodzki, J. Gnoiński, Abrahamowicz, Szeptycki, Popowski, Z. Dembowski, Zoll, Gniewosz, Fr. Rozwadowski, W. Struszkiewicz, Stan. Stadnicki, Roman Potocki, Łączyński, Szeliński, Gorayski, Zdzisław Skrzyński, Piniński, Wodzicki, Pilat, St. Badeni, Sękowski.

Marszałek oznajmia, że z wnioskiem tym postąpi stosownie do postanowień regulaminu.

Izba przystępuje do porządku dziennego, którego pierwszym punktem jest:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

Sprawozdawca p. Wereszczyński, uwolniony od czytania sprawozdania, zaznacza, iż w sprawozdaniu tem zaszły liczne błędy druku, a mianowicie:

1. na stronie 57:

- a) w wierszu 27 z góry, w pozycji; *r*) zamiast: „*Podobrodziem* i *Stadłem*“, winno być: „*Podogrodziem* i *Stadłem*“;
- b) w wierszu 13 z dołu w pozycji *ab*) zamiast „3164“ winno być: „3165“.

2. na stronie 58: w wierszu 10 z góry w pozycji *ba*) zamiast: „pod *Bachórzem* i *Letnicą*“, winno być: „pod *Bachórzem* i *Sietnicą*“.

3. na stronie 59: w wierszu 5 od góry, zamiast: „*VI.*“, winno być: „*IV.*“.

4. na tejże samej stronie w wierszu 17 z góry, zamiast: „*udzielit*“, winno być: „*udzielat*“.

5. na tejże stronie 59, w wierszu 7 od dołu, opuszczono ustęp: *d*) który ma brzmieć: „*d*) na osuszenie bagien *Stojanowskich* w kwocie 12.000 zł. w. a.“, a następujące poniżej ustępy wniosku winny być oznaczone lit. „*e*) *f*) i *g*)“, zamiast, jak wydrukowano lit. *d*) *e*) *f*).

Po tych poprawkach wnosi sprawozdawca przekazanie powyższego sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany tymczasowego statutu król. stoł. miasta Krakowa z 1. kwietnia 1866, Nr. 7. Dz. u. kr.

Sprawozdawca p. Wereszczyński, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi przekazanie tego przedmiotu komisji gminnej.

Izba bez rozprawy uchwała ten wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych, tudzież o folwarku i gorzelnii w Dublanach.

Sprawozdawca p. Wereszczyński, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi odesłanie tego przedmiotu do komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała ten wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie uwolnienia urzędowych korespondencji władz autonomicznych od opłaty pocztowej.

Sprawozdawca p. Wereszczyński, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi przekazanie tego przedmiotu komisji administracyjnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w Galicyi.

Sprawozdawca p. Romanowicz, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi przekazanie tego przedmiotu komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym.

Sprawozdawca p. Edward Jędrzejowicz, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi przekazanie tego przedmiotu komisji bankowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie urządzenia kursu nauki pielęgnowania chorych przy szpitalu powszechnym we Lwowie.

Sprawozdawca p. Hoszard, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi przekazanie tego przedmiotu komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała ten wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przeniesienia siedziby c. k. Sądu powiatowego w Ślemieniu do Suchej i utworzenia równocześnie nowego Sądu powiatowego w Jeleśni.

Sprawozdawca p. Sawczak, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi odesłanie tego przedmiotu do komisji prawniczej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o petycji gminy Zalipia i Podlipia w sprawie wyłączenia ich z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żabnie a przyłączenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Dąbrowie.

Sprawozdawca p. Sawczak, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi przekazanie tego przedmiotu komisji prawniczej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Merunowicza w sprawie pożyczek dla gmin i powiatów na cele inwestycyjne.

Przemawia p. Merunowicz, uzasadniając swój wniosek, pod względem zaś formalnym wnosi odesłanie ustępów: I. i II. tego wniosku

do komisji budżetowej, ustępu zaś III. do komisji bankowej.

Izba bez rozprawy uchwała wniosek przekazania wniosku p. Merunowicza w sprawie pożyczek dla gmin i powiatów na cele inwestycyjne, komisjom budżetowej i bankowej.

Następuje :

Sprawozdanie komisji prawniczej z petycji gmin Podciemne, Kuhajów, Zagórze i Wołków, powiatu lwowskiego, o wyłączenie z okręgu Sądu powiatowego w Winnikach a przyłączenie do okręgu Sądu powiatowego we Lwowie.

Sprawozdawca p. Lenartowicz, czyta powyższe sprawozdanie zakończone wnioskiem :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Petycję gmin Podciemne, Kuhajów, Zagórze i Wołków o wyłączenie ich z okręgu Sądu powiatowego w Winnikach a przydzielenie do okręgu Sądu powiatowego we Lwowie, udziela się Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia sprawozdania na najbliższej sesji sejmowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje :

Sprawozdanie komisji prawniczej z petycji gminy Żelazówki o wyłączenie z okręgu sądowego w Żabnie a przyłączenie do okręgu sądowego w Dąbrowie.

Sprawozdawca p. Lenartowicz, czyta powyższe sprawozdanie, zakończone wnioskiem :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Petycję gminy Żelazówki o wyłączenie jej z okręgu sądowego w Żabnie, a przydzielenie do okręgu sądowego w Dąbrowie, udziela się Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia sprawozdania na najbliższej sesji sejmowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek komisji.

Następuje :

Sprawozdanie komisji prawniczej z petycji gminy Chyrów o utworzenie nowego Sądu powiatowego w Chyrowie i o przyłączenie nowego

tego okręgu sądowego do okręgu c. k. Starostwa w Dobromilu.

Sprawozdawca p. Lenartowicz, czyta powyższe sprawozdanie, zakończone wnioskiem :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Petycję gminy Chyrów o utworzenie nowego c. k. Sądu powiatowego w Chyrowie i o przydzielenie okręgu tego nowego Sądu do okręgu c. k. Starostwa w Dobromilu — udziela się Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia na następnej sesji sejmowej odpowiedniego sprawozdania.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek komisji.

Następuje :

Sprawozdanie komisji petycyjnej z petycji c. k. inspektorów szkolnych okręgowych o zwrot wkładek uiszczonych do funduszu szkolnego emerytalnego.

Sprawozdawca p. Merunowicz, uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Sejm upoważnia c. k. Radę szkolną krajową, iżby tym c. k. inspektorom okręgowym szkolnym, którzy na te stanowiska powołani zostali z szeregów nauczycielstwa szkół ludowych, zwróciła wkładki, uiszczone przez nich w ciągu trwania służby nauczycielskiej na rzecz krajowego funduszu szkolnego emerytalnego.

Przemawia p. Męciński i wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Sejm przekazuje petycję c. k. Inspektorów szkolnych okręgowych o zwrot wkładek uiszczonych do funduszu szkolnego emerytalnego Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia sejmowi wniosku.

Izba popiera ten wniosek.

Przemawia p. Antoniewicz.

Przemawia p. Klemensiewicz i wnosi poprawkę do wniosku p. Męcińskiego, dodając do tego wniosku : „w ciągu bieżącej sesji“.

Przemawia członek Wydziału krajowego p. Chamiec.

Izba popiera poprawkę p. Klemensiewicza.

Przemawia członek Wydziału krajowego p. Chamiec powtórnie.

Przemawia sprawozdawca.

Izba w głosowaniu przyjmuje wniosek p. Męcińskiego, po czym odrzuca większością głosów poprawkę wniesioną przez p. Klemensiewicza.

Następuje:

Wybór uzupełniający dwóch członków do komitetu doradczego finansowego, dodanego Wydziałowi krajowemu uchwałą sejmową z 28. września 1892 z yowodu konwersyi długu indemnizacyjnego.

Marszałek powołuje na skrutatorów pp.: Rozwadowskiego, Micewskiego, Fedorowicza, Palcha i Potoczka.

Po odebraniu kart głosowania przez skrutatorów wzywa Marszałek sekretarzy do odczytania wniesionych interpelacji i wniosków.

Sekretarz p. Tarnowski czyta następującą interpelację do Komisarza c. k. Rządu:

I n t e r p e l a c y a

do Jaśnie Wielmożnego Pana Komisarza rządowego

Ponieważ wiadomem jest w ogóle iż dobrobyt krajowy a względnie rolniczy zawisł w znacznej części od wolnego handlu trzodą chlewną, której ludność rolnicza w Galicyi najwięcej produkuje celem zaspokojenia wszelkich opłat własnych jakoteż i skarbowych i w tym celu, chcąc zapewnić Galicyi eksport tegoż produktu żywego po za granicę kraju, pobudowano zakłady kontumacyjne w Białej i w Krakowie, gdzie trzoda chlewna mająca się eksportować poza granicę, musi odbyć w tychże zakładach obserwację pięciodniową, co też w ogóle jest przyjęte, a mimo to nie tylko w obecnej chwili ale prawie przez większą część roku 1894 trzoda galicyjska do Prus puszczaną nie jest, chociaż cały rok 1894 żadne choroby racicowe ani pyskowe zachodniej części kraju naszego nie na-

wiedziły, zaś w skutek tego cena trzody tak spadła, że dzisiaj włościanin nie wie skąd ma pokryć wydatki niezbędne, które koniecznego zaspokojenia potrzebują.

A gdy wobec tego Węgry ze swoich zakładów swobodnie wysyłają trzodę swoją do Prus a jedynie kraj nasz Galicya pod tym względem tak jest po macoszemu traktowana, że nawet i na targach Wiedeńskich trzoda galicyjska ostatnie zajmuje miejsce.

Dlatego podpisani zapytują Wysoki Rząd, czy ma zamiar traktować z Rządem Pruskim o otwarcie granicy tak dla trzody chlewnej galicyjskiej, pochodzącej z zakładów kontumacyjnych w Białej i w Krakowie, jakoteż i bydła rogatego?

Lwów dnia 11. stycznia 1895.

Interpelujący: F. Kramarczyk.

Wojciech Mizia, W. Stręk, Potoczek, Żardecki, A. Rayski, Dr. Midowicz, Dr. Olpiński, Palch, Barabasz, Huryk, Rożankowski, Antoniewicz, Rutowski, Klemensiewicz, Browicz, Weigel, Asuyk, Lenartowicz, Witosławski, ks. Sawa, Dworski, Czyżewicz. Michalski, Fruchtmann, Romanowicz.

Marszałek oznajmia, że interpelację tę poda do wiadomości c. k. Rządu.

Sekretarz p. Barwiński czyta następującą interpelację do Wydziału krajowego.

I n t e r p e l a c y a

do Wysokiego Wydziału krajowego na ręce Jaśnie Oświeconego Księcia Marszałka.

Jaśnie oświecony Książę!

We wszystkich krajach koronnych, mianowicie zaś w Galicyi jest faktem niezaprzeczo-nym, że ustawodawstwo krajowe i państwowe przynosi korzyść warstwom bogatym i inteligentniejszym, a jawnie krzywdzi ubogich, przede wszystkim zaś włościanstwo, tę warstwę, która jest najliczniejszą, która opłaca największe podatki i ponosi największe ciężary. Jawną krzywdą dla włościanstwa są wszystkie nowsze ustawy, mianowicie drogowa, konkurencyjna, gminna i. t. d., zwłaszcza zaś sławne ordynacye

wyborcze. Wnioski posłów włościańskich, mające na celu naprawienie krzywdy, zostawały zwykle odrzucane przez większości komisyjne albo też przez większość Wysokiego Sejmu, a tem samem nadzieje naprawienia złego upadły do tego stopnia, że znaczna część włościanstwa postanowiła w rozpaczy opuścić swoją ziemię rodzinną i za granicami kraju i państwa szukać lepszej doli. Nie da się bowiem zaprzeczyć, że włościanstwo nasze z każdym rokiem materialnie upada i widocznie ubożeje. Bez wątpienia jest to obowiązkiem ciał ustawodawczych, jak niemniej i władz administracyjnych zająć się szczerze sprawą tej warstwy społecznej, która u nas stanowi główną podwalinę kraju.

Przedewszystkiem Wydział krajowy w pierwszym rządzie powinien zająć się tą ważną kwestyą i wnioski swoje na najbliższej sesji przedłożyć, a to tem bardziej, że jest on do tego uchwałami Wysokiego Sejmu krajowego obowiązany.

Jeszcze na sesji wiosennej Sejmu krajowego w dniu 5. kwietnia 1892 r. przedłożył poseł Antoniewicz rezolucyę i wnioski, dążące do podniesienia naszego włościanstwa, a rezolucyę te i wnioski. przez Wysoki Sejm uchwalone, stały się prawomocnymi w szczególności dla Wydziału krajowego.

Uchwały te przypominali wielokrotnie posłowie sejmowi, mianowicie Huryk w r. 1893, Antoniewicz w r. 1892 i 1893 i t. d., jednakże Wydział krajowy okazał nie tylko dla wniosków poselskich, ale nawet dla uchwał Wysokiego Sejmu krajowego taką obojętność, takie lekceważenie, że do dzisiaj nie uczynił tego, do czego był uchwałą Sejmu krajowego zobowiązany, jakkolwiek chodziło tu o obmyślenie sposobów i środków celem uchronienia włościanstwa przed widoczną ruiną materialną.

Wobec przytoczonych okoliczności pozwalają sobie podpisani zainterpelować Wysoki Wydział krajowy:

1. Dla jakich ważnych przyczyn nie wykonał Wydział krajowy uchwał sejmowych z d. 5 kwietnia 1892 r.?

2. Czy i kiedy zamierza on z obowiązku swego wykonać uchwały Wysokiego Sejmu z d. 5. kwietnia 1892 r.?

We Lwowie d. 12. stycznia 1895.

Dr. Antoniewicz w. r.

Kramarczyk, Potoczek, Żardecki, Mizia, Stręk, A. Barabasz, Huryk, Okuniewski, Klemensiewicz, Rożankowski, Hamorak, Barwiński, Kułaczkowski, Herasymowicz, T. Fedorowicz, Teliszewski, Korol.

Marszałek oznajmia, że interpelacyę tę zakomunikuje Wydziałowi krajowemu.

Sekretarz p. Tarnowski czyta następujący wniosek:

W n i o s e k.

Zważywszy, że liczba szkół ludowych nieczynnych w naszym kraju z braku sił nauczycielskich stale się zwiększa, a opłakane stosunki pod tym względem niezmieniły się na lepsze;

zważywszy, że mimo polepszenia bytu nauczycieli szkół ludowych wskutek ustawy z roku 1892. przybytek sił nauczycielskich nie odpowiada wzmagającym się potrzebom, a porzucanie szeregów nauczycielskich dla innych korzystniejszych zawodów nie ustaje;

zważywszy więc, że najważniejszym środkiem przyciągnięcia i zatrzymania sił nauczycielskich może być jedynie jeszcze wydatniejsze polepszenie ich doli;

zważywszy jednak, że na szerszą poprawę bytu nauczycielstwa ludowego stosunki finansowe skarbu krajowego dziś jeszcze nie pozwalają:

Uważamy dalszą częściową poprawę stosunków prawnych stanu nauczycielskiego, a to przynajmniej przez ogólne obniżenie lat służby, przez polepszenie wymiaru emerytury dla wdów i sierót, oraz przez podniesienie płac dla najgorzej uposażonych klas nauczycielstwa ludowego, za niezbędnie potrzebne.

W tej myśli wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony, projekt do Ustawy.

We Lwowie d. 10. stycznia 1895.

Wnioskodawca Rutowski.

A. Rayski, Weigel, Asnyk, Romanowicz, dr. Midowicz, Dworski, Michalski, Fruchtmann, Żardecki, Klemensiewicz, Hoszard, ks. Sawa,

Goldmann, Palch, Czyżewicz, Kramarczyk, Czartoryski, Popowski, Skalkowski, Lenartowicz, Witosławski, Potoczek, Stręk, Browicz, Mizia, Olpiński.

U s t a w a

z dnia . . . dla Królestwa Galicyi i Lodome-
ryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zmie-
niająca postanowienia artykułów 35, 40, 44, 45,
46, 47, i 52 Ustawy z dnia 1. stycznia 1889.
Dz. ust. kr. Nr. 16. oraz Art. 11. Ustawy z d.
1. stycznia 1889. Dz. u. kr. Nr. 16. w brzmieniu
Ustawy z dnia 15. czerwca 1892. Dz. ust. kr.
Nr. 40. o stosunkach prawnych stanu nauczy-
cielskiego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Króle-
stwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem
Krakowskiem, postanawiam co następuje:

§. 1.

Artykuł 11. Ustawy z dnia 1. stycznia 1889
o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego
w publicznych szkołach ludowych Dz. u. kr.
Nr. 16. w brzmieniu Ustawy z dnia 15. czerwca
1892. (Dz. u. kr.) Nr. 40. znosi się w całości,
i ma odtąd opiewać:

Art. 11.

A) Roczne płace stałych nauczycieli publi-
cznych szkół ludowych dzielą się na następujące
klasy:

a) W szkołach pospolitych:

I. klasa we Lwowie i w Krakowie, w po-
łowie posad 900 zł., w drugiej połowie 800 zł.

II. klasa w Białej, Drohobyczu, Jarosławiu,
Kołomyi, Nowym Sączu, Przemyślu, Rzeszowie,
Samborze, Stanisławowie, Tarnopolu, Tarnowie
700 zł.

III. klasa w Bochni, Brodach, Brzeżanach,
Buczacu, Gorlicach, Gródku, Jasle, Jaworowie,
Krośnie, Podgorzu, Sanoku, Śniatynie, Sokalu,
Stryju, Trembowli, Wadowicach, Wieliczce, Zło-
czowie, Żółkwi 600 zł.

IV. klasa wreszcie miast i miasteczek,
w połowie posad każdego powiatu 550 zł., w dru-
giej połowie 500 zł.

V. klasa w gminach wiejskich dla 10% po-
sad każdego powiatu 450 zł., dla 20% posad
każdego powiatu 400 zł., dla 20% posad 350 zł.,
dla 50% posad 300 zł.

b) W szkołach wydziałowych osobnych
i w klasach szkół wydziałowych połączonych
z pospolitemi:

I. klasa w miastach, wymienionych powy-
żej pod a) I. 900 zł.

II. klasa w miastach, wymienionych powy-
żej pod b) I. 800 zł.

III. klasa w miastach, wymienionych po-
wyżej pod c) I. 700 zł.

IV. klasa we wszystkich innych szkołach
wydziałowych 600 zł.

B) Płaca stałego młodszego nauczyciela
w pierwszych trzech klasach płac szkół pospo-
litych, tudzież we wszystkich klasach płac szkół
wydziałowych wynosi 60% płacy nauczyciela
starszego szkoły, przy której młodszy nauczyciel
pełni służbę. Płaca młodszego nauczyciela
w dwóch następnych klasach płac szkół pospo-
litych wynosi 300 zł. rocznie.

C) Wynagrodzenie nauczycieli tymczasowo
ustanowionych, oznacza Rada szkolna krajowa,
nie może ono jednak wynosić mniej niż 250 zł.
rocznie, ani przewyższać poborów nauczyciela
stałego, którego miejsce nauczyciel tymczasowy
zastępuje.

§. 3.

Postanowienia tytułu IV. ustawy z dnia 1.
stycznia 1889. Dz. u. kr. Nr. 16, o stosunkach
prawnych stanu nauczycielskiego zawarte w ar-
tykułach 35, 40, 44, 45, 46, 47, 52 znoszą się
w dotychczasowem brzmieniu i mają brzmieć
jak następuje:

Art. 35.

Po trzydziesto pięcioletniej służbie nie mo-
żna żadnemu nauczycielowi odmówić stałego
przeniesienia w stan spoczynku.

Dobrowolne zrzeczenie się posady lub sa-
mowolne jej opuszczenie, utrata posady lub wy-
dalenie ze służby (art. 24. d), e) pozbawia pra-
wa do emerytury jakoteż do oprawy. Dopóki
trwa śledztwo dyscyplinarne przeciw nauczycie-
lowi, nie może tenże zrzekać się posady.

Art. 40.

Stały nauczyciel, który nie wysłużył jeszcze lat dziesięciu, nie ma prawa do emerytury. Przy uwolnieniu od służby otrzyma on stosowną odprawę, którą Rada szkolna krajowa wyznaczy, a która nie może przekraczać półtorarocznej należitości, obliczonej według artykułu poprzedniego.

Po wysłużonych dziesięciu latach dostaje emeryt „ $\frac{10}{35}$ ” części, a za każdy rok dalszy jeszcze „ $\frac{1}{35}$ ” część należitości, obliczonej jak wyżej.

Nauczyciel stały, który w czasie służby stracił wzrok lub zmysły, tudzież nauczyciel, który z powodu wykonywania obowiązków nauczycielskich stał się zupełnie niezdolnym do pełnienia służby otrzyma „ $\frac{10}{35}$ ” pobieranej płacy jako emeryturę, chociaż dziesięciu lat nie wysłużył.

Art. 44.

Wdowy po nauczycielach, którzy nie wysłużyli jeszcze lat dziesięciu, otrzymają stosowną odprawę, którą Rada szkolna krajowa wyznaczy, a która nie może przekraczać dwóch piątych części półtorarocznej należitości męża, obliczonej według art 39.

Takasama odprawa należy się sierotom niżej lat dwudziestu życia po nauczycielach, którzy nie wysłużyli lat dziesięciu.

Jeżeli prócz wdowy pozostało potomstwo niżej lat dwudziestu życia, otrzyma wdowa dla tego potomstwa jako odprawę połowę należitości, którą sama tytułem odprawy otrzymała.

Art. 45.

Wdowie po nauczycielu, który służył lat dziesięć albo więcej, należy się stała roczna pensja wdowia, wynosząca dwie piąte części ostatniej płacy rocznej zmarłego nauczyciela, o ile się ona miała liczyć przy wymiarze emerytury.

W tej samej wysokości otrzyma pensją wdowa po nauczycielu zmarłym w stanie spoczynku, jeżeli jego emerytura przynajmniej tyle wynosiła; w przeciwnym bowiem razie otrzyma wdowa pensją, równającą się emeryturze zmarłego męża.

Jeżeli jednak małżeństwo było zawarte już po przeniesieniu nauczyciela w stan spoczynku, lub jeżeli z winy żony nastąpiła separacya sądowa od stołu i łoża lub nastąpił rozwód, w takim razie wdowa a względnie rozwiedziona żona po zmarłym nauczycielu nie ma prawa do pensji wdowiej, ani do odprawy.

Z chwilą zawarcia ponownego małżeństwa wypłata pensji wdowiej ustaje. Wdowa jednak ma prawo albo żądać tytułem odprawy wypłacenia dwuletniej pensji wdowiej, którą przed powtórne zamęciem pobierała, albo zastrzec sobie tę samą pensję wdowią na wypadek powtórnego owdowienia.

Art. 46.

Wdowa po nauczycielu, zmarłym w czynnej służbie, mająca prawo do pensji wdowiej (art. 45), otrzyma na każde po zmarłym mężu pozostałe dziecko dodatek na wychowanie, który tak należy wymierzyć, aby zaopatrzenie wdowy wraz z wszystkimi dodatkami nie przewyższało trzech piątych ostatniej płacy męża.

Pensja wdowy po nauczycielu emerytowanym wraz z dodatkami na wychowanie nie może być w żadnym razie wyższą od kwoty emerytalnej, jaką pobierał zmarły w stanie spoczynku nauczyciel.

Wysokość dodatku na wychowanie każdego dziecka oznacza Rada szkolna krajowa.

Dodatek na wychowanie ustaje, gdy dziecko ukończy lat dwadzieścia lub zyska inne utrzymanie.

Art. 47.

Jeżeli żona zmarłego nauczyciela także już nie żyje, lub nie ma prawa do pensji wdowiej, (art. 45), wówczas należy się dzieciom zmarłego, które nie skończyły jeszcze lat dwudziestu i nie mają innego utrzymania, pensja sierocińska wynosząca dla wszystkich dzieci razem $\frac{1}{5}$ część ostatniej płacy ojca.

Wypłata tej pensji ustaje dopiero wtedy, gdy już nie ma ani jednego dziecka, które nie skończyło lat dwudziestu.

Powyższe postanowienia stosują się i do sierót po nauczycielce mającej prawo do emerytury.

Art. 52.

Na pokrycie wydatków, wpływających z tytułu IV. niniejszej ustawy, służy osobny krajowy fundusz szkolny emerytalny, do którego wpływają:

- a) dochody majątku zakładowego;
- b) stały corocznie udzielany datek z funduszu szkolnego krajowego;
- c) zapisy i darowizny na ten cel przeznaczone;
- d) interkalarya od opróżnionych posad, o ile nie przypadną spadkobiercom zmarłego dyrektora, starszego nauczyciela lub nauczyciela w ogóle, albo też nie zostaną użyte na wynagrodzenie dla zastępcy nauczyciela, jednak nie dłużej, jak przez trzy miesiące od dnia opróżnienia posady nauczyciela;
- e) spłaty kwot dwuprocentowych, powyżej oznaczonych w artykule 50.;
- f) stałe wkładki samych nauczycieli, które w pierwszym roku po zamianowaniu wynoszą 10% pobieranej przez nich płacy, a przy każdym podwyższeniu tejże 10% od nadwyżki, oprócz tego corocznie 2% od rocznej płaty;
- g) dodatek z funduszu krajowego, o ile wpływy z powyższych źródeł nie starczą na pokrycie rocznych wydatków.

Po 35-letniej służbie ustaje obowiązek uiszczenia opłat, pod lit. f) wymienionych.

§. 4.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam mojemu Ministrowi Wyznań i Oświecenia.

Marszałek oznajmia, że z wnioskiem tym postąpi regulaminowo.

Sekretarz p. Słonecki czyta następujący wniosek.

W n i o s e k.

Wsoki Sejm raczy uchwalić.

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesji Sejmowej przedłożył projekt

do ustawy zmieniającej względnie uzupełniającej alinea 3. artykułu 16. ustawy z dnia 24. kwietnia 1894 Nr. 49 dz. u. kr. o zakładaniu i utrzymaniu publicznych szkół ludowych w tym kierunku aby obowiązek miast i miasteczek posiadających własny majątek zakładowy do ponoszenia wydatków na utrzymanie nauczycieli szkół ludowych — samą ustawą ściśle był określony i by mieszkańcy tych miast i miasteczek co do obowiązku ponoszenia ciężarów szkolnych z innymi obywatelami kraju byli zrównani.

Wnioskodawca Fruchtmann.

Klemensiewicz, Michalski, Żardecki, Rutowski, Dr. Czyżewicz, Lenartowicz, Weigel, Rayski, Ed. Micewski, Dr. Olpiński, Romanowicz, Asnyk, Witosławski, ks. Sawa, Goldmann, Krynicki, Dr. Midowicz, Dworski, Skałkowski.

Marszałek oznajmia, że z wnioskiem tym postąpi regulaminowo.

Sekretarz poseł Trzebieski czyta następujący wniosek:

W n i o s e k.

Zważywszy, że główne przeszkody do uporządkowania stosunków rolniczych w naszym kraju w drodze komasacyi gruntów zostały usunięte przez zaprowadzenie ksiąg gruntowych i wydanie ustaw państwowych z dnia 7. czerwca 1883 o komasacyi, o oczyszczeniu lasów z gruntów cudzych i dzieleniu gruntów wspólnych, tudzież regulowaniu wspólnych praw użytkowania i zarządu;

zważywszy, że opinia kraju w powyższym kierunku niejednokrotnie została wypowiedzianą i Sejm swoją wolę uchwałami z r. 1869 i 1887 jasno objawił;

zważywszy wreszcie, że konferencye odnoszące się do projektów ustaw krajowych odbyły się w c. k. Namiestnictwie w r. 1891 i statystyczny materyał co do gruntów wspólnie użytkowanych jest już zebrany i opracowany.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby na najbliższej sesji wniósł projekta ustaw krajowych uzupeł-

niających ustawy państwowe z dnia 7. czerwca 1883 (Nr. 92, 93, 94 Dz. p. p.).

We Lwowie dnia 12. stycznia 1895.

Wnioskodawca:

Mikołaj Krzysztofowicz w. r.

Wojciech Dzieduszycki, Stanisław Dzieduszycki, Wł. Kozłowski, Abrahamowicz, Gniewosz, Maurycy Rosenstock, Wincenty Gnoiński, Kazimierz Bielański, Karol Barański, F. Paszkowski, A. Rayski, Szeptycki, Ed. Micewski, T. Fedorowicz, J. Vivien, J. Puzyna, T. Torosiewicz, Schnell.

Marszałek oznajmia, że z wnioskiem tym postąpi regulaminowo.

Marszałek udziela głosu sprawozdawcy o skrutynium dokonanego wyboru.

P. Micewski jako sprawozdawca skrutynium wyboru 2 członków doradczego komitetu finansowego dodanego Wydziałowi krajowemu z powodu konwersyi długu indemnizacyjnego, oznajmia, iż wybrani zostali jednogłośnie posłowie: Abrahamowicz i Szczepanowski.

Marszałek stwierdziwszy wynik powyższego wyboru zamyka posiedzenie a oznaczając następne na dzień 15. stycznia b. r. oznajmia, że o porządku dziennym zawiadomi posłów.

Koniec posiedzenia o godzinia 12 minut 45 po południu.

Marszałek krajowy:

Eustachy Sanguszko w. r.

Sekretarze:

Barwiński w. r.

Tarnawski w. r.